

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วน ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

The Development of People's Quality of Life Based on Four Foundations of
Meditation for Rob Mueang Sub-District Administrative Organization, Rob
Mueang District, Roi-Et Province

พระสุนัน เคะนะอ่อน
Phra Sunan Kena-on

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: samartphokeaw2524@gmail.com

Received May 23, 2025; Revised May 31, 2025; Accepted June 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน และการสัมภาษณ์ 12 รูป/คน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1. ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านร่างกาย รองลงมาคือ ด้านสังคม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสติปัญญา 2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ, ระดับการศึกษา, อาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน 3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง พบว่า ด้านกายภาวนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านสัทภาวนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ด้านจิตภาวนา หน่วยงานควรกำหนดแผนงาน และนโยบายต่างๆ ในดูแลประชาชนอย่างครบถ้วน และจัดกิจกรรมให้ประชาชนเข้าร่วมเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ด้านปัญญาภาวนา จัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต; หลักภาวนา 4; พระพุทธรศาสนา

Abstract

This article aims to 1) examine the level of quality of life among the people in the jurisdiction of the Rong Mueang Subdistrict Administrative Organization; 2) compare public

opinions regarding their quality of life, categorized by personal demographic factors, and 3) study the approaches for improving the quality of life based on the Four Foundations of Meditation (Bhavana 4) within the Rong Mueang Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Roi Et Province. A mixed-method research design was employed. Data were collected from 388 sample respondents through questionnaires and 12 key informants through interviews. The data were analyzed using t-tests for two independent variables and one-way ANOVA for multiple group comparisons.

The findings revealed that: The overall level of quality of life of the people in the Rong Mueang Subdistrict was found to be highest in the physical domain, followed by the social domain, and lowest in the intellectual domain. Comparison of public opinions on quality of life by gender, education level, and occupation revealed no statistically significant differences at the 0.05 level, thus rejecting the hypothesis. The development guidelines based on the Four Foundations of Meditation (Bhavana 4) are as follows: Kaya-bhavana (Physical Development): Relevant agencies should collaborate to organize continuous health promotion programs in the community; Sila-bhavana (Moral Development): Encourage and support the public to engage in religious and moral activities; Citta-bhavana (Mental Development): Authorities should set up comprehensive care plans and organize activities that foster relationships within the community; Panna-bhavana (Wisdom Development): Provide social welfare programs aimed at enhancing the quality of life of the citizens.

Keywords: Quality of Life Development; Four Foundations of Meditation; Buddhism

บทนำ

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก รัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระ ในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากราชการส่วนกลางซึ่งมีแนวคิดส่งเสริมการกินดีอยู่ดีของประชาชน คือ การส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ ให้ประชาชนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพที่ดีและยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชน จึงได้มีหลักในการพัฒนาชีวิตที่มีคุณภาพในการพัฒนา 4 ด้าน คือ ด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2550)

ตามหลักการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ได้ยกขึ้นมาเป็นแนวทางของการพัฒนานั้น ทำให้เกิดผลในส่วนหนึ่งของหลักทางความคิดเท่านั้น แต่การจะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดเป็นรูปธรรม ก็ต้องมีรูปแบบหรือวิธีการในการบริหารการจัดการ ซึ่งต้องมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและมีรูปแบบที่ชัดเจน มีการวางแผนการอย่างเป็นระบบ มีโครงสร้างที่ดีในการบริหารจัดการ มีการจัดคนเข้าทำงานได้อย่างเหมาะสมและมีความรู้ความสามารถ ผู้บริหารงานหรือผู้จัดการควรมีทัศนคติที่ดีและการสั่งการที่ดี บุคลากรมีการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ

หลังจากการดำเนินการแล้วมีการรายงานผลอย่างชัดเจน มีการจัดงบประมาณให้เหมาะสมและการบริหารจัดการแบบบูรณาการที่คำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน การประสานงานระหว่างทุกส่วนที่เกี่ยวข้องจะช่วยนำไปสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance) ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างมีเอกภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวม (เกษ เพิ่มทันจิตต์, 2549)

ผู้วิจัยจึงได้มีการนำปัญหาของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มาเป็นกรณีศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิต เนื่องจากว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนหนึ่งมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีมากนัก อันเกิดจากปัญหาสุขภาพ ปัญหาสังคม ปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาประชาชนบางส่วนว่างงาน บางส่วนไม่สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ และปัญหาการดำรงชีวิตที่ไม่มีความสุขในทางความเป็นอยู่ ความทุกข์ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ไม่อบอุ่น คนในครอบครัวไม่ให้ความสำคัญไม่มีเวลาร่วมกันและกัน บางส่วนต้องทำมาหากินหาเช้ากินค่ำเพราะค่าครองชีพสูง เป็นสังคมที่แข่งขันกับเวลา จึงไม่ค่อยให้เวลาให้ความสนใจในกิจกรรมของชุมชน ที่จะสร้างความสามัคคีทำให้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เนื่องจากเป็นเขตที่อยู่ในชุมชนเมือง มีประชากรเป็นจำนวนมาก และต้องทำงานแข่งขันกัน (องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง, 2565) ผู้วิจัยเห็นว่าหลักภาวะ 4 แม้โดยนัยในคัมภีร์จะเป็นผลแห่งการฝึกตามไตรสิกขา แต่เมื่อปรับบริบทมาใช้กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับปฏิบัติการชุมชน กลับมีความชัดเจนและสามารถออกแบบกิจกรรมที่ตอบเป้าหมายได้มากกว่า ดังเช่น กาย คือการพัฒนาทางกาย หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกายด้านพฤติกรรมมารยาท อุปนิสัย ใช้ชีวิตพออยู่พอกินพอเพียง ศิล คือการพัฒนาพฤติกรรมของคน โดยการให้ความรู้การฝึกอบรม ตลอดจนได้มีการรณรงค์ ให้ประชาชนได้เข้าใจ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงของชุมชน และอยู่ร่วมกันแบบมีระเบียบวินัย จิต คือการพัฒนายกระดับจิตใจคนให้สูงขึ้น ให้เข้มแข็งเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย ปัญญา คือการพัฒนาทางด้านปัญญา ด้วยการฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันโลกและชีวิต

บทความนี้นำเสนอการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวะ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อจะได้เข้าใจถึงความเป็นจริงของปัญหา ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ จนสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ทราบถึงความต้องการและเสนอความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดผลขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวะ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นชื่อใหม่ของความคิดเดิม (Old notion) ซึ่งถ้าเรียกเป็นชื่อทางด้านจิตวิสัย (Subjective) ก็ใช้คำว่า อยู่กินดี มีสุข (Well-being) คือ การเป็นอยู่ที่ดีของคนและสิ่งแวดล้อมตามสภาพทั่ว ๆ ไป ในด้านส่วนบุคคลคุณภาพชีวิตจะแสดงออกในรูปของความต้องการ (Wants) เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจะทำให้บุคคลนั้น ๆ มีความสุขหรือความพอใจ (นิศารัตน์ ศิลปะเดช, 2549)

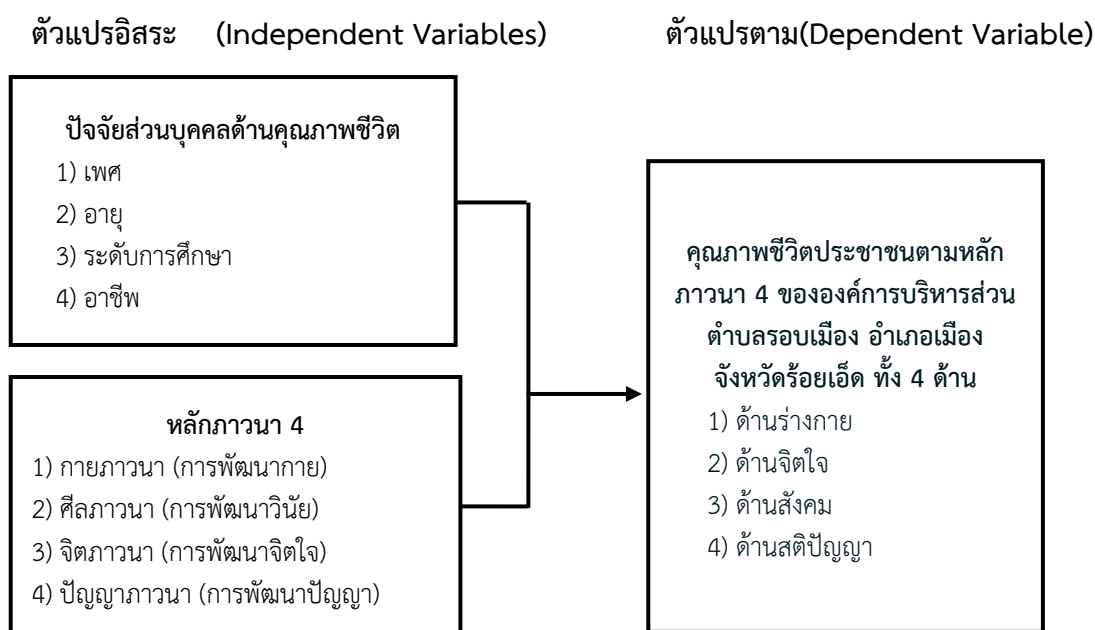
หลักท้าวานา 4

การพัฒนาตามความหมายของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีการพัฒนาอยู่ 4 ประเภท คือ 1. กายท้าวานา คือ การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรม ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2. ศีลท้าวานา คือ การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน 3. จิตท้าวานา คือ การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีการเมตตา มีฉันทะ ขันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น 4. ปัญญาท้าวานา คือ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในสังคมได้อย่างครบถ้วนทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านความต้องการทางร่างกาย โดยใช้หลักกายท้าวานา ด้านพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยใช้หลักศีลท้าวานา ด้านจิตใจ โดยใช้หลักจิตท้าวานา และด้านการพัฒนาปัญญา โดยใช้หลักปัญญาท้าวานา (นวินดา นิลวรรณ, และ คณะ, 2563)

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาอาศัยหลักท้าวานา 4 ได้แก่ กายท้าวานา ศีลท้าวานา จิตท้าวานา และปัญญาท้าวานา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาตนทั้งด้านร่างกาย พฤติกรรม ความคิด และปัญญาอย่างเป็นองค์รวม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านสุขภาพ มุ่งเน้นให้ประชาชนมีสุขภาพดี ปราศจากโรค ด้านอาชีพ สนับสนุนให้ทำงานอย่างสุจริต มีรายได้มั่นคง ด้านสังคม ส่งเสริมความรัก ความสามัคคี และการเกื้อกูลกัน และด้านครอบครัว มุ่งสร้างความอบอุ่นและความเข้าใจระหว่างสมาชิกในครอบครัว หลักท้าวานา 4 จึงเป็นแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมดุลและยั่งยืนทั้งระดับบุคคลและสังคมโดยรวม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) พื้นที่วิจัย คือ หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 17 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากร คือ ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีสิทธิออกเลือกตั้งได้จำนวน 388 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง, 2567) การวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน ไดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (T-Test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2566 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 388 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 197 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.80, มีระดับอายุมากที่สุดคือ 31 - 40 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.90, มีระดับการศึกษามากที่สุดคือ ระดับต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 51.80, ประกอบอาชีพมากที่สุดคือ อาชีพเกษตรกร จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.20

2. ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม

ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวะนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.89, S.D.=0.90) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านกายภาพ (การเจริญกาย) มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=0.88) รองลงมาคือ ด้านจิตภาพ (การเจริญจิต) มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.90, S.D.=0.90) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านสึลภาพ (การเจริญสึล) มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.83, S.D.=0.89) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวะนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

(n=388)			
การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวะนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กายภาพ (การเจริญกาย)	3.96	0.88	มาก
2. สึลภาพ (การเจริญสึล)	3.83	0.89	มาก
3. จิตภาพ (การเจริญจิต)	3.90	0.90	มาก
4. ปัญญาภาพ (การเจริญปัญญา)	3.90	0.94	มาก
รวม	3.89	0.90	มาก

3. ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม

ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.21, S.D.=1.00) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.44, S.D.=0.98) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.21, S.D.=0.95) อยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.10, S.D.=1.04) อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

(n=388)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านร่างกาย	3.44	0.98	ปานกลาง
2. ด้านจิตใจ	3.11	1.06	ปานกลาง
3. ด้านสังคม	3.21	0.95	ปานกลาง
4. ด้านสติปัญญา	3.10	1.04	ปานกลาง
รวม	3.21	1.00	ปานกลาง

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 1.023$, Sig.=0.785) ดังนั้น **จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้** เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 0.194$, Sig.= 0.940) **จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้**

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 0.903$, Sig.= 0.442) **จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้**

สมมติฐานการวิจัยที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.354$, Sig.= 0.241) **จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้** ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิต ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	t	F	ค่า Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	1.023		0.785		✓
2.	อายุ		0.197	0.940		✓
3.	ระดับการศึกษา		0.903	0.442		✓
4.	อาชีพ		1.354	0.241		✓

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภานา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภานา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านกายภานา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า “การจัดกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิชาการต่างๆ เพื่อส่งเสริมสุขภาพของประชาชนให้มีสุขภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น” กล่าวว่า “การออกกำลังกาย การตรวจสุขภาพ เป็นต้น เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง”

2. ด้านสื่ภานา คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญต่างๆ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถประพฤติดุอยู่ในศีลธรรมอันดี และปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า “จัดกิจกรรมตามประเพณี วันสำคัญทางศาสนาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีให้คงอยู่ และส่งเสริมให้เป็นคนดี มีศีลธรรมให้กับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี”

3. ด้านจิตภานาคือ เทศบาลควรกำหนดแผนงาน และนโยบายต่างๆ ในดูแลประชาชนอย่างครบถ้วน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนได้เข้าร่วม เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนคนทุกวัย ความเคารพรัก และความสามัคคี ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า “จัดกิจกรรมและนันทนาการให้วันสำคัญต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบที่หลากหลายร่วมกับเจ้าหน้าที่ เช่น กิจกรรมเข้าจังหวะ การเล่นดนตรีไทย การร่ววงประยุกต์ เป็นต้น เพื่อเป็นการให้ประชาชนได้ทำความรู้จักกับคนอื่น เสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของสังคม และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับคนทุกวัย ซึ่งจะทำให้ประชาชน มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข”

4. ด้านปัญภานาคือ จัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กล่าวว่า “จัดสภาพแวดล้อม การบริการด้านสาธารณสุข และสวัสดิการต่างๆ ให้กับประชาชนอย่างครบถ้วน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข” เช่น การบริการตรวจสุขภาพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การจัดกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัยตามเนื้อหาที่ปรากฏแล้วข้างต้น และมีประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

โดยภาพรวม พบว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักทฤษฎี 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.89, S.D.=0.90) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านกายภาพ (การเจริญกาย) มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=0.88) รองลงมาคือ ด้านจิตภาพ (การเจริญจิต) มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.90, S.D.=0.90) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านสรีรภาพ (การเจริญสรีล) มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.83, S.D.=0.89) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติรัตน์ เชื้อนุ่น (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหมี่ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์หลักทฤษฎี 4 เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหมี่ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.78) 2) หลักทฤษฎี 4 มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหมี่ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

โดยภาพรวม พบว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชนพล กนต์สีโล (2561) พบว่า 1) ระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านร่างกาย และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตที่มีข้อมูลทั่วไป แตกต่างกัน พบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

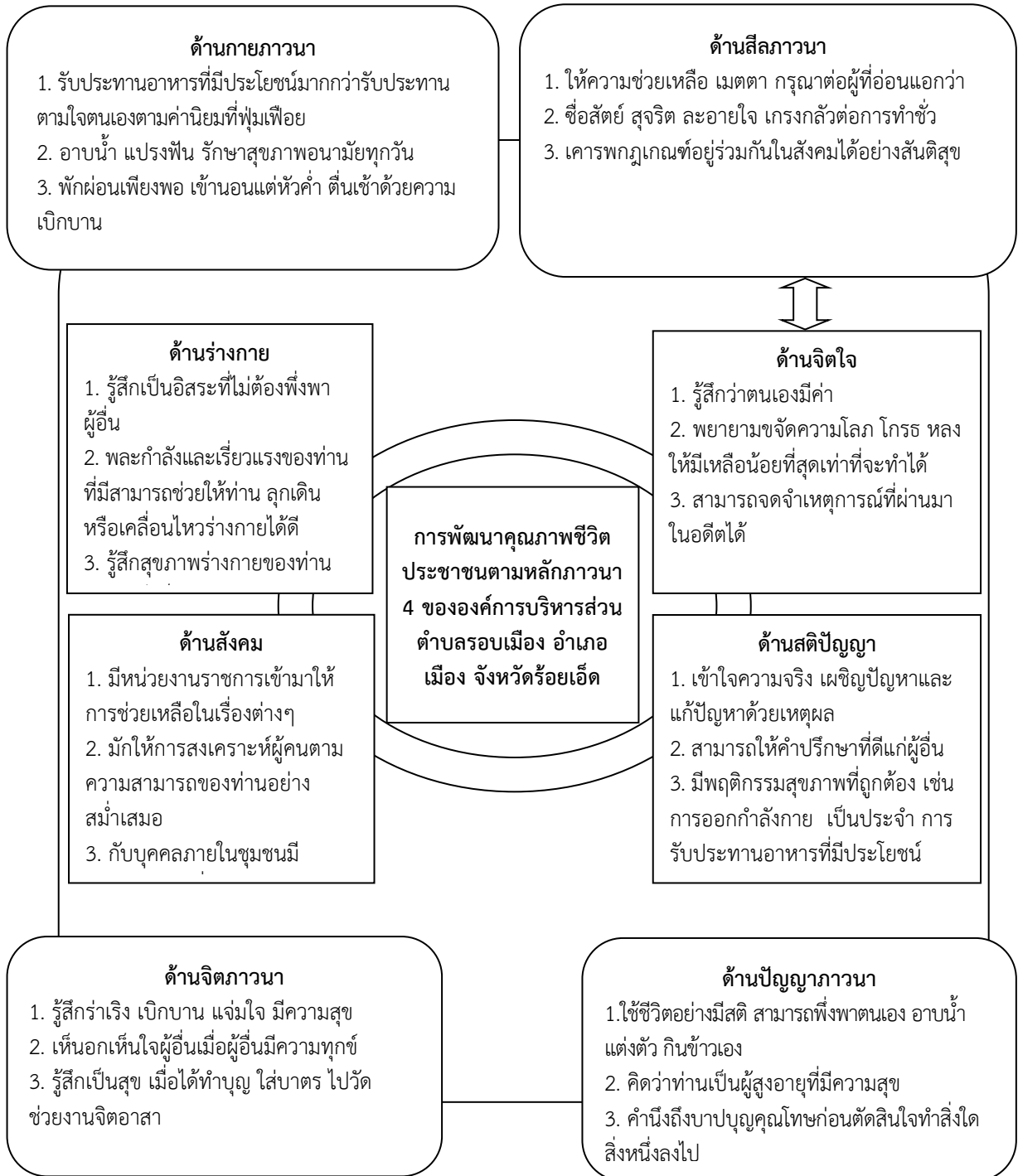
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ, ระดับการศึกษา, อาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ ตันตินันท์ตระกูล และคณะ (2565) พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันขึ้นพื้นฐานของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่การศึกษา รายได้ และปัญหาสุขภาพ/โรคประจำตัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและพัฒนาการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ในชุมชนบางโพธิ์เหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักทฤษฎี 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

เมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จนนำมาสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวนา 4 ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภูมิที่ 1 สามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้

1. แนวการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวนา 4 ด้านร่างกาย พบว่า รู้สึกเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น มักให้การสงเคราะห์ผู้คนตามความสามารถของท่านอย่างสม่ำเสมอ รู้สึกสุขภาพร่างกายของท่าน

สมบูรณ์แข็งแรงดี ดังนั้นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพประจำปี ฉีดวัคซีนป้องกันโควิด กิจกรรมยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิชาการต่างๆ เพื่อให้ประชาชน มีร่างกายที่แข็งแรง

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักทฤษฎี 4 ด้านจิตใจ พบว่า รู้สึกว่าตนเองมีค่า พยายามขจัดความโลภ โกรธ หลง ให้มีเหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ สามารถจดจำเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตได้ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและคนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญต่างๆ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถประพฤติอยู่ในศีลธรรมอันดี และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักทฤษฎี 4 ด้านสังคม พบว่า มีหน่วยงานราชการ เข้ามาให้การช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ มักให้การสงเคราะห์ผู้คนตามความสามารถของท่านอย่างสม่ำเสมอ กับบุคคลภายในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดแผนงาน และนโยบายต่างๆ ในดูแลผู้สูงอายุอย่างครบถ้วน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนได้เข้าร่วม เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับคนทุกวัย ความเคารพ รัก และความสามัคคี ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักทฤษฎี 4 ด้านสติปัญญา พบว่า เข้าใจความจริง เผชิญปัญหาและแก้ปัญหาด้วยเหตุผล สามารถให้คำปรึกษาที่ดีแก่ผู้อื่น มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง เช่น การออกกำลังกายเป็นประจำ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน เช่น การบริการตรวจสุขภาพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การจัดกิจกรรมทางศาสนา และสวัสดิการสังคมในด้านต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

สรุป

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักทฤษฎี 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางโดยรวม โดยเฉพาะในด้านร่างกาย เช่น สุขภาพ การออกกำลังกาย การเข้าถึงบริการสาธารณสุข ซึ่งได้รับการตอบสนองในระดับที่พึงพอใจมากที่สุดเมื่อเทียบกับมิติอื่น ๆ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับสุขภาพกายเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ในขณะที่ด้านสังคมและสติปัญญาก็อยู่ในระดับมาก แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านร่างกาย แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและโอกาสในการพัฒนาศักยภาพทางความคิดยังสามารถขับเคลื่อนให้ดียิ่งขึ้นได้อีก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพชีวิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ นั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกปัจจัย ซึ่งหมายความว่า ไม่ว่าประชาชนจะมีเพศหรือช่วงวัยที่แตกต่างกัน หรือลักษณะทางการศึกษาหรือการประกอบอาชีพที่ต่างกัน ความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตก็ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ นั้นแสดงถึงความเป็นเอกภาพทางสังคมในเชิงความรู้สึกต่อการใช้ชีวิตภายใต้บริบทของท้องถิ่นเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นผลจากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สามารถกระจายโอกาสและการเข้าถึงบริการได้ค่อนข้างทั่วถึง และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักทฤษฎี 4 ด้านกายภาพส่งเสริมสุขภาพกายของประชาชนผ่านกิจกรรมด้านสาธารณสุข เช่น การจัดโครงการ

ตรวจสอบสุขภาพ การให้ความรู้เรื่องโภชนาการ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรร่วมมือกันในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ด้านศิลปภูวนาสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและจารีตประเพณีของท้องถิ่น เช่น การบวชนกขัมมะ การเวียนเทียน การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมีวินัยและคุณธรรม ด้านจิตภูวนาสนับสนุนสร้างจิตใจให้เข้มแข็งและสมดุลผ่านนโยบายด้านสังคม เช่น การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างวัยในชุมชน การให้คำปรึกษาทางจิตใจแก่กลุ่มเปราะบาง และการดูแลด้านอารมณ์ของผู้สูงอายุ และด้านปัญญภูวนาสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการจัดสวัสดิการทางปัญญา เช่น โครงการอบรมทักษะอาชีพ โครงการห้องสมุดชุมชน การให้ความรู้ผ่านสื่อ และการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านกายภูวนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี โซเชียลมีเดียเพื่อการศึกษาเรียนรู้หลักวิถีพุทธโดยเฉพาะภูวนา 4 ให้เป็นความรู้ที่เข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติสำหรับประชาชนทั่วไป ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

1.2 ด้านศีลภูวนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนาได้มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจให้เชื่อในกฎแห่งกรรม พัฒนาความประพฤติที่แสดงออก เพื่อให้เป็นผู้มั่นคงในศีลธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องดีงาม ซึ่งจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

1.3 ด้านจิตภูวนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันเสริมสร้างองค์ความรู้ในการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อปลูกฝังเข้าสู่จิตใจของประชาชนในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งจะทำให้มีทัศนคติที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนอันเป็นส่งผลให้มีสุขภาพดี มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ

1.4 ด้านปัญญภูวนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนได้คิด วิเคราะห์ และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์ เช่น การประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม การจัดการสิ่งแวดล้อม การศึกษาธรรมะ เป็นต้น เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของประชาชนเช่น การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมด้านการศึกษา การส่งเสริมอาชีพหลังวัยเกษียณที่เหมาะสม

2.2 ควรศึกษาการนำหลักวิถีพุทธด้านอื่นๆ เช่น พุทธการธรรม 4 จักร 4 ไตรสิกขา เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลและหน่วยงานอื่นๆ

2.3 ควรนำหลักวิถีพุทธในการวิจัยครั้งนี้คือ หลักภูวนา 4 มาประยุกต์ใช้กับพื้นที่หรือหน่วยงานอื่นๆ เช่น เยาวชน บุคคลวัยทำงาน ข้าราชการ เป็นต้น เพื่อจะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภูวนา 4 ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษ วัฒนจิตต์. (2549). *หลักการและแนวทางการบริหารงานยุคใหม่ภายใต้ภูมิทัศน์การแข่งขันใหม่* ข้อสังเกตเชิงวิจารณ์ ภายใต้กรอบคุณค่าทางสังคมและพุทธธรรมและแนวทางการบริหารแนวพุทธ. กรุงเทพฯ: สุขุมวิทการพิมพ์.
- ชูลีรัตน์ เชื้อนุ่น. (2565). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์*(วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นวินดา นิลวรรณ. สิทธิโชค ปาณะศรี และ พระครูโกศลอรธกิจ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักภาวะ 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(3), 38-49.
- นิสาร์ตัน ศิลปะเดช. (2549). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- พระชนพล กนต์สีโล. (2561). *การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต*(วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์ต พรินติ้งแมส โปรดักส์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 124. ตอนที่ 47 ก หน้า 113 – 114 (24 สิงหาคม 2550).
- สุภาภรณ์ ตันตินันทระกุล, จิรกุล ครอบสอน และ นางลักษณ์ วิชัยรัมย์. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบางโพธิ์เหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7 (11), 352-373.
- องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง. (2565). *ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2565 จาก <http://www.robmuang101.go.th /pagelist-28.html>